

EKONOMII SPOŁECZNEJ

**Europejski Zielony Ład
w ekonomii społecznej**

**MAZOWIECKIE
CENTRUM POLITYKI
SPOŁECZNEJ**

NASTĘPUJĄCE W BARDZO SZYBKIM TEMPIE NIEKORZYSTNE ZMIANY KLIMATYCZNE WYWOŁANE DZIAŁALNOŚCIĄ CZŁOWIEKA I POSTĘPUJĄCA DEGRADACJA ŚRODOWISKA NATURALNEGO WYMAGAJĄ ZDECYDOWANYCH I RADYKALNYCH KROKÓW. JAKĄ ROLĘ W TYM PROCESIE MOGĄ ODGRYWAĆ I ODGRYWAJĄ PODMIOTY EKONOMII SPOŁECZNEJ (PES)? JAK ROZWIJAĆ DZIAŁALNOŚĆ PES, ABY WSPIERAŁY REALIZACJĘ EUROPEJSKIEGO ZIELENEGO ŁADU? ODPOWIEDZI NA TE PYTANIA PRZEDSTAWIONO PONIŻEJ.

EUROPEJSKI ZIELENY ŁAD (EZŁ)

Europejski Zielony Ład (European Green Deal) to plan działania, nazywany zbiorem inicjatyw politycznych, który ma pomóc zatrzymać niekorzystne zmiany klimatyczne i degradację środowiska zagrażające Europie i reszcie świata. Plan ten ma pomóc przekształcić Unię Europejską w nowoczesną, zasobooszczędną i konkurencyjną gospodarkę:

- która w 2050 r. osiągnie zerowy poziom emisji gazów cieplarnianych netto;
- w której nastąpi oddzielenie wzrostu gospodarczego od zużywania zasobów;
- w której żadna osoba ani żaden region nie pozostaną w tyle.

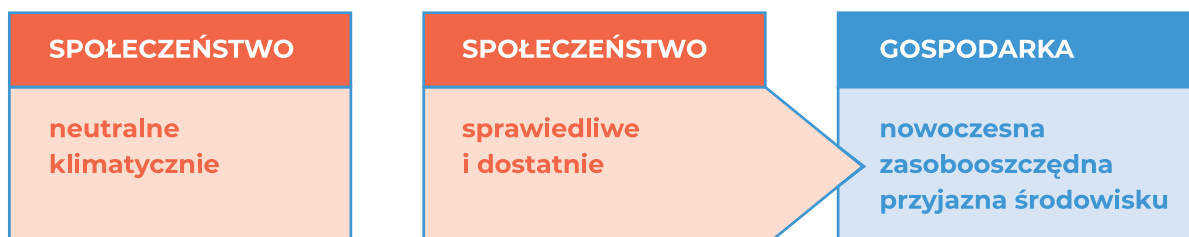

Głównym celem Europejskiego Zielonego Ładu jest osiągnięcie przez Unię Europejską neutralności klimatycznej do 2050 roku. Wśród głównych korzyści realizacji planu wymienia się następujące rezultaty poprawiające dobrostan i zdrowie obywateli oraz przyszłych pokoleń:

- świeże powietrze, czysta woda, zdrowe gleby i różnorodność biologiczna;
- wyremontowane energooszczędne budynki;
- zdrowa i przystępna cenowo żywność;
- większa oferta transportu publicznego;
- czystsza energia i najnowsze ekologiczne innowacje technologiczne;
- trwalsze produkty, które można naprawić, poddać recyklingowi i ponownie wykorzystać;
- przyszłościowe miejsca pracy i umiejętności niezbędne do transformacji;
- odporny i konkurencyjny w skali globalnej przemysł.

Plan ten ma pomóc przekształcić Unię Europejską w nowoczesną, zasobooszczędną i konkurencyjną gospodarkę:

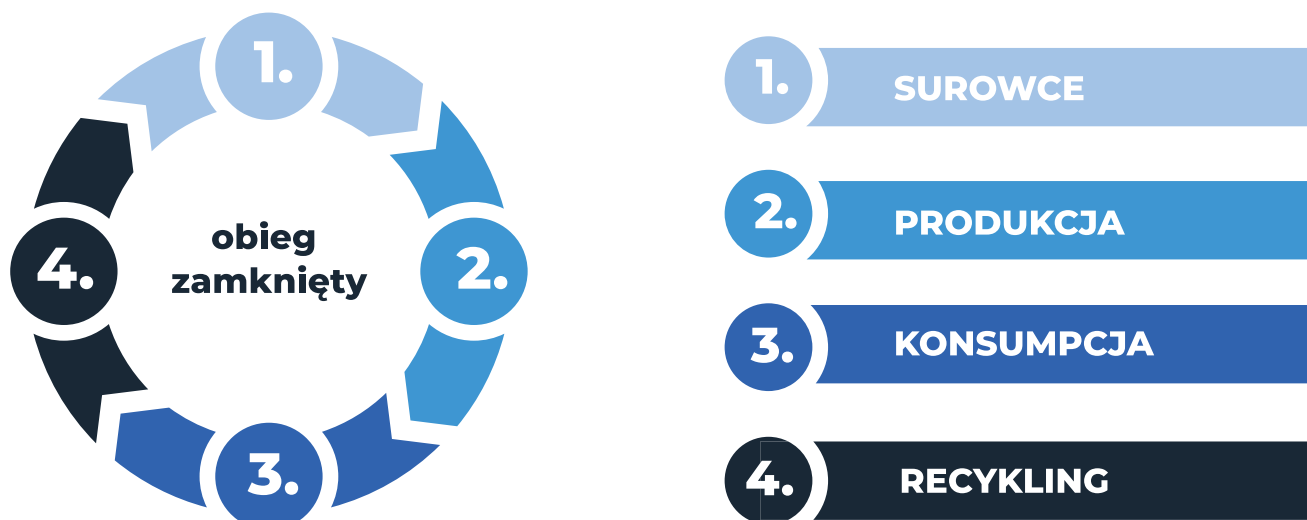
- ▶ która w 2050 r. osiągnie zerowy poziom emisji gazów cieplarnianych netto
- ▶ w której nastąpi oddzielenie wzrostu gospodarczego od zużywania zasobów
- ▶ w której żadna osoba ani żaden region nie pozostaną w tyle

GOSPODARKA O OBIEGU ZAMKNIĘTYM (GOZ)

Z działaniami na rzecz powstrzymania niekorzystnych zmian klimatycznych oraz degradacji środowiska, którym ma służyć Europejski Zielony Ład, wiąże się także koncepcja gospodarki o obiegu zamkniętym (circular economy). Zgodnie z nią produkty, materiały oraz surowce powinny pozostawać w gospodarce tak długo, jak jest to możliwe, a wytwarzanie odpadów powinno być jak najbardziej zminimalizowane. Ideę tę odzwierciedla cykl życia produktu, który ma charakter zamkniętego obiegu, gdzie pozyskane surowce służą wytworzeniu produktu, jego konsumpcji, a następnie odzyskaniu surowców oraz ich powtórnemu przetworzeniu w nowy produkt. Gospodarka o obiegu zamkniętym jest przeciwieństwem ciągle jeszcze dominującej gospodarki linearnej opartej na zasadzie „weź – wytwórz – wykorzystaj – wyrzuć”, w której odpady traktowane są jako ostatni etap cyklu życia produktu.

PODMIOTY EKONOMII SPOŁECZNEJ JAKO INICJATORZY I LIDERZY ZMIAN

W walce ze zmianami klimatycznymi to organizacje pozarządowe będące jednocześnie, z samej definicji, podmiotami ekonomii społecznej są często kluczowymi inicjatorami i liderami zmian. Choć szacuje się, że organizacje ekologiczne stanowią w Polsce jedynie 2% sektora pozarządowego, to zdaniem wielu Polaków odgrywają kluczową rolę w ekologii i ochronie środowiska. Wyspecjalizowane organizacje społeczne skupiające aktywnych obywateli przyczyniają się nie tylko do budowania świadomości społecznej w tym zakresie, ale wywierania na rządy i instytucje międzynarodowe nacisku w kwestii konkretnych zmian na rzecz klimatu.

Podmioty ekonomii społecznej działające w obszarze ochrony środowiska w Polsce, a więc organizacje ekologiczne, najczęściej:

- prowadzą działania edukacyjne, promując ideę zrównoważonego rozwoju (25%);
- zajmują się ochroną środowiska przyrodniczego lasów, rezerwatów przyrody, parków narodowych (15%);
- wspierają ochronę zasobów naturalnych, a więc wody, powietrza i kopalni (12%);
- działają na rzecz ograniczenia i kontrolowania zanieczyszczeń (11%);
- prowadzą działania na rzecz zwierząt (7%).

Oprócz tego wiele z nich prowadzi jednocześnie działalność badawczą oraz rzeczniczą sprzyjającą zawieraniu krajowych i międzynarodowych porozumień, a także wdrażaniu rozwiązań prawnych służących ochronie klimatu i przeciwdziałaniu degradacji środowiska.

EUROPEJSKI ZIELONY ŁAD A DZIAŁALNOŚĆ PES

Oprócz działalności jako organizacje ekologiczne podmioty ekonomii społecznej mogą mieć i mają swój udział w powstrzymaniu niekorzystnych zmian klimatycznych na poziomie podejmowania konkretnych przedsięwzięć o charakterze gospodarczym. Poniżej przedstawiono przykładowe inicjatywy PES wpisujące się w postulaty Europejskiego Zielonego Ładu mogące stanowić z jednej strony dobrą praktykę, z drugiej inspirację dla innych – nie tylko podmiotów ekonomii społecznej, ale także podmiotów komercyjnych i instytucji.

INICJATYWY WSPIERAJĄCE ŚRODOWISKO BEZ ZANIECZYSZCZEŃ

SPÓŁDZIELNIA SOCJALNA „KOMUNALKA RZGÓW”

Spółdzielnia ta została zarejestrowana w 2016 roku. Członkami założycielami „Komunalki” były powiat koniński i gmina Rzgów. Głównym zadaniem spółdzielni jest odbiór odpadów komunalnych od mieszkańców gminy. Dodatkowo świadczy ona usługi porządkowe (zbiórka odpadów z poboczy i rowów), usługi kurierskie, zajmuje się zagospodarowaniem zieleni i remontami dróg gminnych. Spółdzielnia otrzymała w 2020 roku certyfikat Znak Jakości Ekonomii Społecznej i Solidarnej w kategorii „Najlepszy pracodawca”.

<http://komunalkarzgow.pl/>

SPÓŁDZIELNIA „RAZEM DLA ŚRODOWISKA”

Spółdzielnia powstała w 2019 roku. Jej głównym zadaniem jest zbiórka odpadów dla gmin: Ostrowite, Powidz i szpitala powiatowego w Słupcy. Spółdzielnia uzyskała koncesję na wywóz odpadów niebezpiecznych (azbest) i świadczy usługi odbioru materiałów zawierających azbest dla gmin: Ostrowite, Słupca i Powidz. Misją spółdzielni jest realizacja usług z zakresu gospodarki komunalnej, zaspokajanie potrzeb społeczności lokalnej oraz podnoszenie poziomu świadomości ekologicznej i kształtowanie postaw ekologicznych społeczeństwa. Kluczowe działania podejmowane przez spółdzielnię to: rekultywacja składowiska w Powidzu, budowa własnej instalacji do recyklingu bioodpadów (kompostera), a także budowa punktu selektywnej zbiórki odpadów komunalnych i wielkogabarytowych.

<https://dlasrodowiska.com/>

STOWARZYSZENIE „ROWEROWY POZNAŃ”

Stowarzyszenie to działa w Poznaniu od 1993 roku, a jego celem jest uczynienie Poznania miastem przyjaznym rowerzystom. Organizacja działa na rzecz budowy wspólnego systemu transportu rowerowego i promuje rower w codziennych podróżach mieszkańców jako alternatywę dla transportu samochodowego. Stowarzyszenie skupia aktywnych obywateli i obywatelki angażujących się w sprawy lokalnych społeczności i podejmujących inicjatywy na rzecz dobra wspólnego.

<https://rowerowypoznan.pl/>

STOWARZYSZENIE „NIEPEŁNOSPRAWNI DLA ŚRODOWISKA EKON”

Stowarzyszenie to jest przedsiębiorstwem społecznym, którego celem jest aktywizacja zawodowa osób z niepełnosprawnościami oraz tworzenie dla nich miejsc pracy zarówno w sektorze związanym z ochroną środowiska, jak i na otwartym rynku pracy. Stowarzyszenie specjalizuje się w zatrudnianiu osób najbardziej marginalizowanych na rynku pracy – chorujących psychicznie. Oprócz działalności reintegracyjnej i aktywizacyjnej EKON prowadzi działalność na rzecz środowiska naturalnego człowieka, przyrody i zasobów surowcowych. Stowarzyszenie wypracowało własny system zbiórki odpadów, realizowany w sposób najwygodniejszy dla mieszkańców, czyli spod drzwi. Dzięki systemowi zbiórki i segregacji prowadzonemu przez pracowników stowarzyszenia EKON ponad 90% odpadów po segregacji podlega recyklingowi.

<https://ekon.org.pl/>

INICJATYWY WSPIERAJĄCE RECYKLING I PONOWNE WYKORZYSTANIE PRODUKTÓW

PO-DZIELNIA

Po-Dzielnia to inicjatywa utworzona w 2018 roku przez zespół aktywistów i wolontariuszy z Poznania. Jest miejscem określanym mianem freeshopu, w którym każdy może zostawić używane rzeczy i zabrać w zamian to, czego potrzebuje i co jest aktualnie dostępne. Po-Dzielnia realizuje także zadania edukacyjne polegające na organizacji spotkań i debat promujących ideę zero waste, warsztatów i kawiarenek naprawczych popularyzujących upcykling. Misją Po-Dzielni jest nie tylko wydłużenie cyklu życia dóbr konsumpcyjnych i pomoc potrzebującym, ale także nauczenie ludzi korzystania z tego, co już mają, jako alternatywa dla kupowania wszystkiego, co nowe.

<https://podzielnia.pl/>

GDAŃSKA SPÓŁDZIELNIA SOCJALNA

Gdańska Spółdzielnia Socjalna świadczy usługi społeczne, wspierając osoby potrzebujące pomocy w czynnościach dnia codziennego, jak również osoby mające problemy w odnalezieniu się na rynku pracy. Dodatkowo od kilku lat realizuje projekt „Meble od serca”, w ramach którego prowadzi punkt odbioru i renowacji mebli, dając im drugie życie. Projekt jest współfinansowany przez Gminę Miasta Gdańska i jest realizowany we współpracy z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Rodzinie w Gdańsku. Projekt „Meble od serca” ma dwa zasadnicze cele – z jednej strony skierowany jest do osób oddalonych od rynku pracy, z drugiej strony ma wpłynąć na poprawę jakości życia osób wspieranych przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Gdańsku, szczególnie seniorów, osób z niepełnosprawnościami, samotnych matek oraz osób wychodzących z bezdomności. Dodatkową korzyścią wynikającą z projektu jest wspieranie gospodarki o obiegu zamkniętym.

<http://gss.org.pl/>

INICJATYWY WSPIERAJĄCE ENERGOOSZCZĘDNE I ZASOBOOSZCZĘDNE BUDOWNICTWO

FUNDACJA HABITAT FOR HUMANITY POLAND

Habitat for Humanity Poland jest chrześcijańską fundacją dobroczynną istniejącą w Polsce od 1992 roku. Celem działalności fundacji jest wspieranie niezamożnych osób, które nie mają gdzie mieszkać lub mieszkają w nieodpowiednich warunkach. Odbiorcami wsparcia fundacji często są uchodźcy, samotne matki, dzieci opuszczające placówki opiekuńczo-wychowawcze lub osoby starsze, które z różnych powodów znalazły się w trudnej sytuacji życiowej. W ramach swojej działalności Habitat for Humanity wybudowało lub wyremontowało ponad 120 lokali mieszkalnych, pomagając w ten sposób 4,5 tys. osób. Z pomocy mogą skorzystać osoby i rodziny, które znalazły się w trudnej sytuacji mieszkaniowej, np. żyją w przeludnieniu lub bez dostępu do bieżącej wody.

<https://habitat.pl/>

INICJATYWY WSPIERAJĄCE WIĘKSZY DOSTĘP DO TRANSPORTU DLA MIESZKAŃCÓW

OK NON-PROFIT SP. Z O. O.

OK NON-Profit to przedsiębiorstwo społeczne działające w formie spółki z ograniczoną odpowiedzialnością zależnej od Fundacji Opiekun Prawny. Misją przedsiębiorstwa jest zapewnienie pracy osobom znajdującym się w niekorzystnej sytuacji, a także świadczenie społecznych usług transportowych przede wszystkim na rzecz seniorów i rodzin wielodzietnych. W przedsiębiorstwie mogą znaleźć zatrudnienie osoby z niepełnosprawnościami, wykluczone czy długotrwale bezrobotne. Dzięki temu same zarabiają na utrzymanie swoich rodzin i nie muszą ubiegać się o zasiłki. Przedsiębiorstwo świadczy usługi transportowe, zapewniając osobom potrzebującym dojazd do aptek i placówek służby zdrowia. Z usług przedsiębiorstwa korzystać mogą także osoby niepełnosprawne w stopniu lekkim i umiarkowanym.

<https://www.oktorun.pl/>

INICJATYWY WSPIERAJĄCE PRODUKCJĘ ZDROWEJ ŻYWNOŚCI ORAZ OCHRONĘ BIORÓŻNORODNOŚCI

FUNDACJA POMOCY WZAJEMNEJ „BARKA” I GOSPODARSTWO EKOLOGICZNE W CHUDOBCZYCACH

Początki fundacji sięgają 1989 roku, kiedy to małżeństwo psychologów, Barbara i Tomasz Sadowski, w odpowiedzi na rosnące problemy społeczne okresu transformacji postanowiło stworzyć środowiska i struktury społeczne, w których ludzie „zapomniani oraz niechciani” mieliby szansę rozwoju osobistego i społecznego. Celem założonej przez małżeństwo Sadowskich fundacji jest rozwój społeczny grup marginalizowanych, zapewnienie im szansy odbudowy życia przez stworzenie programu pomocy wzajemnej, edukacji, rozwoju przedsiębiorczości w społeczeństwie obywatelskim. Jedną z wielu inicjatyw „Barki” jest gospodarstwo ekologiczne w Chudobczycach. W gospodarstwie tym osoby z grup wykluczonych produkują atestowaną żywność ekologiczną i hodują tradycyjne odmiany zwierząt w celu ochrony bioróżnorodności. Na 460 hektarach łąk, pól, lasów osoby wspierane przez fundację sieją zboża (żyto, jęczmień, owies, Iniankę), uprawiają ekologiczne warzywa, zioła i owoce (stare odmiany polskich jabłoni), a także prowadzą hodowlę owiec i świń.

<https://barka.org.pl/oferta/gospodarstwo-ekologiczne/>

STOWARZYSZENIE SOLIDARNI „PLUS” I EKO „SZKOŁA ŻYCIA” W WANDZINIE

Stowarzyszenie Solidarni „PLUS” pomaga osobom żyjącym z wirusem HIV, chorym na AIDS, niepełnosprawnym, uzależnionym, bezdomnym oraz innym znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej. Działania stowarzyszenia koncentrują się wokół czterech podstawowych obszarów: opieki medycznej, opieki terapeutycznej, działalności proekologicznej, działalności wspierającej. Działalność proekologiczna realizowana jest między innymi poprzez prowadzenie certyfikowanego gospodarstwa ekologicznego oraz przetwórnictwo i suszarni owoców i warzyw, ochronę zagrożonych zasobów genowych roślin uprawnych i zwierząt gospodarskich, a także realizację licznych programów, mających na celu ochronę różnorodności biologicznej oraz dziedzictwa narodowego.

<https://wandzin.pl/>

PLAN ROZWOJU EKONOMII SPOŁECZNEJ NA MAZOWSZU

Dokumentem, który wyznacza kierunki rozwoju ekonomii społecznej na poziomie regionu, jest Regionalny Program Rozwoju Ekonomii Społecznej. W województwie mazowieckim nosi on nazwę Plan Rozwoju Ekonomii Społecznej na Mazowszu na lata 2021-2030. Plan ten określa między innymi cele rozwoju ekonomii społecznej, wskazuje działania, jakie należy podjąć dla realizacji tych celów, definiuje oczekiwane rezultaty oraz określa ich wskaźniki. Jest także rodzajem operacjonalizacji Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku w obszarze ekonomii społecznej.

W ramach jednego z pięciu kierunków rozwoju ekonomii społecznej na Mazowszu w najbliższych latach, zatytułowanego Klimat i środowisko, plan zawiera dwie rekomendacje ściśle związane z zaangażowaniem PES w realizację postulatów Europejskiego Zielonego Ładu:

- Sektor ES będzie zobowiązany do podjęcia inicjatyw wpisujących się w założenia opisane w dokumencie pt. „Europejski Zielony Ład”.
- W obliczu zmian klimatycznych będą podejmowane działania proekologiczne, w które mogą włączać się PES. Takie działania będą promowane oraz przedstawiane jako „dobre praktyki”.

Zgodnie z przywołanymi rekomendacjami, a przede wszystkim z realnymi i pilnymi potrzebami w zakresie przeciwdziałania zmianom klimatycznym oraz degradacji środowiska naturalnego, zaangażowanie podmiotów ekonomii społecznej w realizację Europejskiego Zielonego Ładu wydaje się oczywiste i bezsporne. Realizacja ważnych celów społecznych, wśród których ochrona środowiska wysuwa się obecnie na pierwszy plan, jest jednym z kluczowych zadań ekonomii społecznej. Z tych właśnie powodów zaangażowanie podmiotów ekonomii społecznej na rzecz ochrony klimatu i środowiska należy rozpatrywać na co najmniej dwóch poziomach: na pierwszym – jako inicjatorów i liderów zmian, na drugim zaś – jako realizatorów konkretnych przedsięwzięć gospodarczych mających wpływ na osiągnięcie neutralności klimatycznej.

NINIEJSZA BROSZURA MA CHARAKTER INFORMACYJNY I NIE STANOWI WYKŁADNI PRAWA.

ISBN 978-83-63332-92-1

www.mcps.com.pl

fb/ekonomiaspolecznanamazowszu

Publikacja wydana w ramach projektu pn. „Koordynacja ekonomii społecznej na Mazowszu” współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego, Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020, Oś Priorytetowa IX Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem, Działanie 9.3 „Rozwój ekonomii społecznej”.

Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

